

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY Departament Rolnictwa

Warszawa, 19 grudnia 2013 r.

Informacja sygnalna

WYNIKI BADAŃ GUS

WYNIKOWY SZACUNEK PRODUKCJI GŁÓWNYCH ZIEMIOPŁODÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH W 2013 R. ¹⁾

Rezultaty szacunku wynikowego produkcji głównych upraw rolnych i ogrodnich w 2013 r. przedstawiają się następująco:

- zbiory **zbóż ogółem** szacuje się na ok. 28,4 mln t, tj. o 0,6% mniej od zbiorów ubiegłorocznych i o 6,2% więcej od średnich zbiorów z lat 2006-2010; w tym zbiory **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** szacuje się na ok. 24,2 mln t, tj. o 0,9% mniej od uzyskanych w 2012 r. i o 3,0% mniej od średnich zbiorów z pięcioletnia 2006-2010,
- zbiory **rzepaku i rzepiku** ocenia się na ok. 2,6 mln t, tj. o 38,4% więcej od zbiorów ubiegłorocznych i o 21,6% więcej niż w pięcioleciu,
- zbiory **ziemniaków** ocenia się na 6,3 mln t, tj. o 30,0% mniej od zbiorów uzyskanych w 2012 r. i o 35,9% mniej od średnich zbiorów z lat 2006-2010,
- zbiory **buraków cukrowych** szacuje się na ok. 10,6 mln t, tj. o 14,2% mniej od ubiegłorocznych i o 1,4% mniej od średnich zbiorów z lat 2006-2010,
- zbiory **warzyw gruntowych** ocenia się na 4,4 mln t, tj. o 4,3% mniej od zbiorów uzyskanych w 2012 r.,
- zbiory **owoców z drzew** szacuje się na 3,5 mln t, tj. o 7,6% więcej od zbiorów ubiegłorocznych,
- zbiory **owoców jagodowych** szacuje się na 0,6 mln t, tj. o 3,2% więcej od zbiorów 2012 r.

¹⁾ Informacja zawiera wyniki trzeciego, tzw. wynikowego szacunku plonów i zbiorów zbóż, rzepaku i rzepiku, ziemniaków, buraków cukrowych, warzyw gruntowych, owoców z drzew i krzewów owocowych oraz upraw jagodowych, opracowanego na podstawie badań reprezentacyjnych plonów upraw, przeprowadzonych w wylosowanych gospodarstwach indywidualnych, wyników sprawozdawczości z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek oraz ocen i ekspertyz przeprowadzonych w listopadzie br. Oceny i ekspertyzy przeprowadzili rzeczoznawcy GUS, poczynając od szczebla gminnego na podstawie lustracji pól i sadów. Powierzchnię upraw przyjęto wg wstępnych wyników Badania Struktury Gospodarstw Rolnych.

Korzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- dobre wyrośnięcie i rozkrzewienie zbóż ozimych oraz rzepaku i rzepiku ozimego w końcowej fazie wzrostu jesienią 2012 r.,
- sprzyjające warunki zimowania zarówno zbóż ozimych jak i rzepaku ozimego – niewielkie straty zimowe i wiosenne (zaorano około 0,6% powierzchni zasianej zbóż ozimych i około 1,2% powierzchni zasianej rzepaku ozimego),
- na ogół dość dobry stan ozimin po zimie,
- znacznie wyższy areal zasiewów kukurydzy na ziarno w porównaniu do roku ubiegłego,
- znacznie wyższy niż w ubiegłym roku areal uprawy zbóż ozimych posiadających wyższy potencjał plonotwórczy,
- sprzyjające warunki pogodowe w okresie przeprowadzania zniw rzepaku i zbóż od połowy lipca do połowy sierpnia,
- poprawa uwilgotnienia gleby w końcu sierpnia i we wrześniu korzystnie wpłynęła na stan plantacji upraw okopowych i trwałych użytków zielonych,
- dobre warunki wegetacji w okresie od września do listopada spowodowały znaczny przyrost masy i zawartości cukru w korzeniach buraków cukrowych,
- poprawiająca się agrotechnika w uprawie ziemniaka. Z uprawy ziemniaków (przy ciągle zmniejszającej się powierzchni jego uprawy) rezygnują z reguły gospodarstwa małoobszarowe stosujące niskonakładową technologię uprawy,
- wyjątkowo długa jesień i korzystne warunki w końcowej fazie wegetacji roślin okopowych i innych pastewnych na zielonkę.

Niekorzystnie natomiast wpłynęły:

- przedłużająca się zima, która uniemożliwiła terminowe rozpoczęcie wiosennych prac polowych, spowodowała znaczne opóźnienie siewów zbóż jarych oraz buraków cukrowych,
- bardzo późne ruszenie wegetacji roślin ozimych i trwałych użytków zielonych, które nastąpiło dopiero w drugiej dekadzie kwietnia i było opóźnione w porównaniu do średnich terminów wieloletnich o około 3 tygodnie,
- intensywne opady deszczu występujące w maju i czerwcu, które spowodowały rejonami podtopienia i zalania pól powodujące szkody w uprawach, szczególnie gnicie sadzeniaków na plantacjach ziemniaków,
- lokalnie występujące ekstremalne warunki atmosferyczne, tj. burze i nawałnice połączone z opadami gradu i silnym wiatrem, w związku z tym w wielu gospodarstwach odnotowano straty w uprawach rolnych i ogrodniczych oraz na trwałych użytkach zielonych,

- mniejsza ilość stosowanych przez rolników zabiegów agrotechnicznych i uprawek pielęgnacyjnych (brak możliwości wjazdu na podmokłe pola) oraz małe wykorzystanie kwalifikowanego materiału siewnego i sadzeniakowego,
- ograniczony wpływ środków ochrony roślin i herbicydów spowodowany niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi (częstymi nawracającymi deszczami),
- zwiększone zagrożenie porażenia roślin chorobami grzybowymi spowodowane dużą wilgotnością i wysoką temperaturą powietrza, uniemożliwiające terminowe wykonywanie zabiegów ochrony upraw,
- brak opadów w II połowie lipca i w sierpniu hamujący w tym okresie wzrost bulw ziemniaków odmian średnio-późnych.

PRZEBIEG WARUNKÓW AGROMETEOROLOGICZNYCH W OKRESIE OD JESIENI 2012 R. DO JESIENI 2013 R.

Warunki atmosferyczne na jesieni 2012 r. sprzyjały prowadzeniu prac polowych pod zbiory 2013 r. Siewy zbóż ozimych przeprowadzano na ogół w optymalnych terminach agrotechnicznych. Do połowy października zakończono rozpoczęte we wrześniu siewy żyta i pszenżyta, a do końca drugiej dekady miesiąca pszenicy ozimej. Dobre warunki termiczne oraz dobre warunki wilgotnościowe gleby w październiku sprzyjały wschodom, wzrostowi i rozwojowi ozimin. Oziminy wysiane w październiku stopniowo wschodziły, a te wysiane we wrześniu pod koniec października zaczęły się krzewić.

Utrzymująca się w listopadzie wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza i gleby podtrzymywała wegetację i stwarzała dobre warunki dla wzrostu i rozwoju ozimin. Występujące w ciągu miesiąca okresy z wahaniami dobowej temperatury powietrza sprzyjały hartowaniu roślin.

Na początku grudnia znaczne ochłodzenie spowodowało zahamowanie procesów życiowych roślin. Rośliny w końcowej fazie jesiennego wzrostu były dobrze wyrosnięte i rozkrzewione, a przed wejściem w okres zimowego spoczynku odpowiednio zahartowane. Przebieg pogody w grudniu, styczniu, lutym i marcu nie stwarzał większych zagrożeń dla zimujących upraw, choć okresowo występowały duże spadki temperatury powietrza. Notowane w grudniu spadki temperatury powietrza przy powierzchni gruntu dochodzące do -25°C , w styczniu do -30°C , a w lutym i marcu do -15°C dzięki zalegającej dość grubej pokrywie śnieżnej, nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia gleby na wysokości węzła krzewienia roślin.

W marcu i w pierwszej dekadzie kwietnia na obszarze całego kraju nadal zalegała pokrywa śnieżna i trwała zimowa przerwa w wegetacji. Ruszenie wegetacji roślin ozimych nastąpiło dopiero na początku drugiej dekady kwietnia i było opóźnione w porównaniu do terminów średnich wieloletnich o około 3 tygodnie.

W drugiej dekadzie kwietnia w wielu rejonach kraju przystąpiono do siewów zbóż jarych, a także na skutek przedłużającej się zimy do sadzenia ziemniaków na wczesny zbiór. W trzeciej dekadzie miesiąca rozpoczęto siew kukurydzy uprawianej na zielonkę i na ziarno. Uwilgotnienie wierzchniej warstwy gleby w tym okresie tj. na początku okresu wegetacyjnego zabezpieczało potrzeby wodne roślin. Występujące w pierwszej i drugiej dekadzie maja ciepłe dni przyczyniły się do znacznego przyspieszenia tempa wzrostu i rozwoju roślin. W wyniku napływu mas chłodnego powietrza w trzeciej dekadzie miesiąca, tempo wzrostu i rozwoju roślin uległo przejściowemu spowolnieniu. Notowane wówczas obfite, miejscami ulewne deszcze, również o charakterze burzowym wpłynęły niekorzystnie na tempo wzrostu i rozwoju roślin. W wielu rejonach kraju opady deszczu spowodowały podtopienia i nadmierne uwilgotnienie gleby. Takie warunki pogodowe spowodowały lokalnie (głównie w centralnej oraz południowo-zachodniej części kraju) częściowe zniszczenie plantacji oraz uniemożliwiały na zwężlejszych glebach prawidłowe wschody ziemniaków i buraków cukrowych. Obfite opady spowodowały również utrudnienia we właściwej pielęgnacji plantacji roślin okopowych, a także brak możliwości zastosowania właściwej ochrony przed chorobami i szkodnikami. Kwitnienie rzepaku ozimego, a także jarego było obfite i długie, jednak zmienna pogoda nie zawsze sprzyjała zapyłaniu i dobremu wiązaniu łuszczyn.

Występujące w czerwcu ulewne deszcze połączone z burzami i silnym wiatrem oraz gradobicia w wielu rejonach kraju spowodowały nadmierne uwilgotnienie gleby i podtopienia pól. Na polach nieobjętych niekorzystnymi warunkami pogodowymi wysoka temperatura powietrza w ciągu miesiąca sprzyjała rozwojowi i dojrzewaniu upraw.

W drugiej połowie lipca wystąpił brak opadów i rejonami bardzo wysokie temperatury powietrza, co dla roślin ziemniaka było bardzo niekorzystne i spowodowało redukcję plonowania wielu odmian. W trzeciej dekadzie lipca rozpoczęto żniwa zbóż ozimych i jarych. Żniwa prowadzono na ogół w sprzyjających warunkach pogodowych, a zebrane ziarno zbóż było suche i dobrej jakości. Pomimo dużego spiętrzenia prac żniwnych (równocześnie przeprowadzano zbiór rzepaku oraz zbóż ozimych i jarych), żniwa przebiegały sprawnie i pod koniec sierpnia zostały zakończone.

Od trzeciej dekady sierpnia warunki wegetacji upraw uległy poprawie. Występujące w całym kraju opady deszczu poprawiły stan uwilgotnienia gleby a słoneczna i ciepła pogoda sprzyjała dalszej wegetacji upraw. Miało to korzystny wpływ na plonowanie późnych odmian

ziemniaków. Dzięki wrzesniowym opadom oraz dobremu nasłonecznieniu oraz korzystnym warunkom wegetacji w październiku i listopadzie poprawiła się również kondycja buraków cukrowych i nastąpiło szybkie gromadzenie sacharozy w korzeniach.

Tabl. 1. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2012 r. do jesieni 2013 r.

Wyszczególnienie	<i>Średnia krajowa temperatura powietrza</i>		<i>Średnie krajowe sumy opadów</i>	
	°C	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2012				
Wrzesień	14,3	1,3	42,4	74,2
Październik	8,3	-0,02	59,1	132,5
Listopad	5,5	2,5	40,3	96,5
ZIMA ^{b)} 2012/2013				
Grudzień	-2,2	-2,1	28,7	69,0
Styczeń	-2,8	-1,1	55,8	178,4
Luty	-0,6	0,2	31,8	119,0
WIOSNA ^{b)} 2013				
Marzec	-1,8	-4,5	38,6	114,3
Kwiecień	7,9	0,4	31,3	80,5
Maj	14,3	1,4	94,4	166,9
LATO ^{b)} 2013				
Czerwiec	17,3	1,5	115,3	148,8
Lipiec	19,1	1,6	53,6	65,7
Sierpień	18,6	1,3	43,6	65,6
JESIEŃ ^{b)} 2013				
Wrzesień	12,2	-0,8	85,5	151,8
Październik	10,2	1,9	22,1	48,9
Listopad	5,2	2,2	45,2	111,2

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000

b) średnie miesięczne /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.

Ciepła i słoneczna pogoda we wrześniu stwarzała dobre warunki dla prowadzenia zbiorów upraw. W pierwszej połowie września zakończono zbiór kolejnego pokosu traw łąkowych i wieloletnich roślin motylkowych, kontynuowano rozpoczęte w sierpniu wykopki ziemniaków, a w trzeciej dekadzie września lokalnie przystąpiono do zbioru buraków cukrowych. W pierwszej połowie września rozpoczęto zbiór kukurydzy na ziarno. Ciepła i słoneczna pogoda w pierwszej i drugiej dekadzie października stwarzała bardzo dobre na ogół warunki do zbioru upraw okopowych i pastewnych.

I. PRODUKCJA GŁÓWNYCH UPRAW ROLNYCH

Zboża

Według danych z szacunku wynikowego powierzchnia uprawy **zbóż ogółem** wyniosła ok. 7,5 mln ha i była niższa od ubiegłorocznej o 244,7 tys. ha (o 3,2%), a także niższa o 851,0 tys. ha (o 10,2%) od średniej z lat 2006-2010.

Plony zbóż ogółem oszacowano na 38,0 dt/ha, tj. o 1,0 dt/ha (o 2,7%) więcej od uzyskanych w 2012 r., natomiast w porównaniu do średniej z lat 2006-2010 - więcej o 5,8 dt/ha (o 18,0%).

Zbiory zbóż ogółem szacuje się na ok. 28,4 mln t, tj. o blisko 0,2 mln t (o 0,6%) mniej od uzyskanych w 2012 r., a w porównaniu do średniej z lat 2006-2010 - więcej o ok. 1,6 mln t (o 6,2%).

Łączną powierzchnię **zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi** określono na ponad 6,7 mln ha, tj. o 326,4 tys. ha (o 4,6%) mniej od powierzchni ubiegłorocznej oraz o 1187,5 tys. ha (o 15,0%) mniej w porównaniu do średniej z lat 2006-2010.

Plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi szacuje się na 35,9 dt/ha, tj. o 1,3 dt/ha (o 3,8%) więcej od uzyskanych w roku ubiegłym, oraz o 4,5 dt/ha (o 14,3%) więcej od średniej z lat 2006-2010.

Ocenia się, że gatunki zbóż ozimych plonowały w bieżącym roku znacznie wyżej w porównaniu do roku ubiegłego. W porównaniu do średnich plonów z lat 2006-2010 plony wszystkich gatunków zbóż były wyższe z wyjątkiem prosa, gdzie odnotowano spadek plonowania (o 14,0%).

Tabl. 2. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2012=100
Ogółem				
Powierzchnia w mln ha	8,3	7,7	7,5	96,8
Plony z 1 ha w dt	32,2	37,0	38,0	102,7
Zbiory w mln t	26,7	28,5	28,4	99,4
w tym zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi				
Powierzchnia w mln ha	7,9	7,1	6,7	95,4
Plony z 1 ha w dt	31,4	34,6	35,9	103,8
Zbiory w mln t	24,9	24,4	24,2	99,1

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi oszacowano na 24,2 mln t, tj. o ponad 0,2 mln t (o 0,9%) mniej od ubiegłorocznych i mniej w porównaniu do średniej z lat 2006-2010 o ponad 0,7 mln t (o 3,0%).

Tabl. 3. Struktura zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}
	w %		
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	100,0	100,0	100,0
z tego:			
Pszenica ozima	23,7	19,4	27,8
Pszenica jara	4,2	10,0	3,9
Żyto	16,4	14,8	17,2
Jęczmień ozimy	2,5	2,2	3,2
Jęczmień jary	12,1	14,3	9,0
Owies	7,0	7,3	6,4
Pszenżyto ozime	15,1	11,6	15,6
Pszenżyto jare	1,5	2,4	1,8
Mieszanki zbożowe ozime	1,0	1,2	2,2
Mieszanki zbożowe jare	16,5	16,9	12,9

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Zboża intensywne (pszenicę, jęczmień i pszenżyto) zasiano na powierzchni ponad 4,1 mln ha, tj. mniej w porównaniu do powierzchni ubiegłorocznej o 97,8 tys. ha (o 2,3%). Udział powierzchni zbóż intensywnych w grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 61,3% i jest to o 1,4 pkt proc. więcej od roku ubiegłego.

W grupie zbóż intensywnych zmniejszyła się w porównaniu do 2012 r. powierzchnia uprawy zbóż jarych: pszenicy jarej – o około 438,9 tys. ha (o 62,3%) oraz pszenżyta jarego – o około 47,2 tys. ha (o 27,5%) oraz jęczmienia jarego – o około 405,0 tys. ha (o 40,2%), natomiast zwiększyła się powierzchnia zasiewów zbóż ozimych: jęczmienia ozimego – o 61,5 tys. ha (o 40,4%), pszenżyta ozimego – o 232,5 tys. ha (o 28,4%) i pszenicy ozimej - o 499,2 tys. ha (o 36,4 %). Przy niższej powierzchni uprawy zbóż intensywnych, a wyższych plonach tych zbóż, ocenionych na 40,4 dt/ha, tj. o 2,2 dt/ha (o 5,8%) wyższych od ubiegłorocznych, zbiory szacuje się na ok. 16,7 mln t, tj. o blisko 0,5 mln t (o 3,3%) więcej od uzyskanych w 2012 roku.

Zbóż ekstensywnych (żyta, owsa i mieszanek zbożowych) zasiano ponad 2,6 mln ha, tj. mniej o 228,5 tys. ha - o 8,1% w porównaniu do powierzchni w 2012 r., a ich udział w grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniósł 38,7%, tj. o 1,4 pkt proc. mniej niż w roku ubiegłym.

W grupie zbóż ekstensywnych zmniejszyła się powierzchnia uprawy mieszanek zbożowych jarych – o 323,8 tys. ha (o 27,2%) i powierzchnia uprawy owsa – o 79,9 tys. ha (o 15,5%), natomiast zwiększyła się powierzchnia mieszanek zbożowych ozimych o 59,3 tys. ha (o 67,7%) i żyta o 115,8 tys. ha (o 11,1%). Przy zmniejszonej powierzchni uprawy zbóż ekstensywnych i niższych plonach wyszacowanych na 28,8 dt/ha, tj. niższych od uzyskanych w roku ubiegłym o 0,4 dt/ha (o 1,4%), ocenia się, że uzyskane zbiory są niższe od ubiegłorocznych o około 0,8 mln t (o 9,2%) i wynoszą ok. 7,5 mln t.

W grupie zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w porównaniu do 2012 r. zwiększyła się o 938,3 tys. ha (o 27,9%) powierzchnia uprawy **zbóż ozimych** i wyniosła ponad 4,4 mln ha.

Tabl. 4. Plony zbóż ozimych

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	z 1 ha w dt			2012=100
Pszenica	41,4	43,3	45,7	105,5
Żyto	24,3	27,7	28,5	102,9
Jęczmień	39,2	38,5	40,9	149,0
Pszenżyto	33,5	34,2	37,1	138,9
Mieszanki zbożowe	29,9	31,3	33,0	176,7

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Ocenia się, że plony **zbóż ozimych** wyniosły 38,5 dt/ha i były wyższe od ubiegłorocznych o 2,5 dt/ha (o 6,9%). Najwyższe plony zbóż ozimych, powyżej 45,0 dt/ha, osiągnięto w województwach: opolskim (51,3 dt/ha), zachodniopomorskim (48,7 dt/ha) i dolnośląskim (45,7 dt/ha), natomiast najniższe plony zbóż ozimych poniżej 30,0 dt/ha uzyskano w województwach: podlaskim (28,7 dt/ha), świętokrzyskim (29,1) dt/ha i mazowieckim (29,4 dt/ha).

Łączne zbiory zbóż ozimych szacuje się na około 17,1 mln t, tj. o 4,6 mln t (o 36,9%) więcej od ubiegłorocznych, w tym zbiory:

- pszenicy ozimej na około 8,6 mln t, tj. o 2,6 mln t (o 43,8%) więcej niż w 2012 r.;
- żyta na ponad 3,3 mln t, tj. o ponad 0,4 mln t (o 14,4%) więcej niż w roku ubiegłym;
- pszenżyta ozimego na ponad 3,9 mln t, tj. o ok. 1,1 mln t (o 38,9%) więcej niż w 2012 r.;
- jęczmienia ozimego na blisko 0,9 mln t, tj. o około 0,3 mln t (o 49,0%) więcej niż w 2012 r.;

- mieszanek zbożowych ozimych na blisko 0,5 mln t, tj. o 0,2 mln t (o 76,7%) więcej niż w 2012 r.

Najwyższą produkcję ziarna zbóż ozimych, powyżej 1,5 mln t osiągnęły województwa wielkopolskie, dolnośląskie kujawsko-pomorskie, natomiast najmniejszą, poniżej 0,5 mln t, odnotowano w województwach: małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie, śląskie i podlaskie.

Powierzchnia **zbóż jarych** w porównaniu do zasiewów ubiegłorocznych zmniejszyła się o blisko 1,3 mln ha (o 36,1%) i wyniosła ok. 2,3 mln ha.

Plony **zbóż jarych** ocenia się na 30,8 dt/ha, tj. o 2,4 dt/ha (o 7,2%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym. Najwyższe plony zbóż jarych, powyżej 35,0 dt/ha uzyskano w województwach: opolskim (39,2 dt/ha), kujawsko-pomorskim (35,9 dt/ha), zachodniopomorskim (35,6 dt/ha) i dolnośląskim (35,2 dt/ha), natomiast najniższe - poniżej 28,0 dt/ha w województwach: podkarpackim (26,6 dt/ha), mazowieckim (26,7 dt/ha), świętokrzyskim (27,5 dt/ha) i łódzkim (28,0 dt/ha).

Tabl. 5. Plony zbóż jarych

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	z 1 ha w dt			2012=100
Pszenica	30,1	37,7	34,3	34,3
Jęczmień	29,8	35,6	33,9	57,0
Owies	24,1	28,6	27,2	80,5
Pszenżyto	26,1	31,5	30,8	70,8
Mieszanki zbożowe	26,5	30,6	29,3	69,7

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Zbiory zbóż jarych łącznie szacuje się na około 7,1 mln t, tj. o ok. 4,8 mln t (o 40,7%) mniej od uzyskanych w roku ubiegłym, w tym zbiory:

- pszenicy jarej na blisko 0,9 mln t, tj. o około 1,7 mln t (o 65,7%) mniej niż w 2012 r.;
- jęczmienia jarego na ponad 2,0 mln t, tj. o około 1,5 mln t (o 43,0%) mniej od zbiorów ubiegłorocznych;
- owsa na blisko 1,2 mln t, tj. o około 0,3 mln t (o 19,5%) mniej niż w 2012 r.;
- pszenżyta jarego na blisko 0,4 mln t, tj. o około 0,2 mln t (o 29,2%) mniej niż w 2012 r.;
- mieszanek zbożowych jarych na ponad 2,5 mln t, tj. o około 1,1 mln t (o 30,3%) mniej niż w roku ubiegłym.

Najwyższe zbiory zbóż jarych, powyżej 0,9 mln t uzyskały województwa wielkopolskie (951,0 tys. t) i lubelskie (912,5 tys. t), natomiast najniższe - poniżej 0,2 mln t uzyskano w województwach: lubuskim (102,5 tys. t), śląskim (176,8 tys. t) i podkarpackim (190,6 tys. t).

Na podstawie przeprowadzonych w bieżącym roku szacunków upraw rolnych stwierdzono, że znacznie zwiększyła się też powierzchnia uprawy kukurydzy na ziarno. Powierzchnię uprawy kukurydzy na ziarno wyszacowano na 613,9 tys. ha. W porównaniu do roku ubiegłego zanotowano zwiększenie powierzchni jej uprawy o 70,1 tys. ha, tj. o 12,9%. Przy plonach ziarna kukurydzy wyszacowanych na 65,8 dt/ha, a więc o 7,7 dt/ha (o 10,5%) niższych od ubiegłorocznych, zbiory ziarna kukurydzy wyniosły ponad 4,0 mln t, tj. o 1,2% więcej od uzyskanych w roku ubiegłym.

Rzepak i rzepik

Siewy rzepaku ozimego rozpoczęto lokalnie w II dekadzie sierpnia 2012 r., powszechnie prowadzono w III dekadzie tego miesiąca i zakończono na początku I dekady września. Przebiegały one na ogół w sprzyjających warunkach pogodowych, przy dobrym uwilgotnieniu gleby. Większość plantacji zasiano w optymalnych terminach agrotechnicznych.

Warunki atmosferyczne jesienią sprzyjały wzrostowi i rozwojowi roślin rzepaku, chociaż we wrześniu były obawy, że niedobór opadów utrudni jego wschody i wegetację. Dostateczna ilość opadów w październiku poprawiła stan plantacji rzepaku, a stopniowe obniżenie temperatury w listopadzie korzystnie wpłynęło na hartownie roślin. Rzepak przed wejściem w stan zimowego spoczynku był dobrze wyrosnięty i rozkrzewiony.

Zimą warunki pogodowe nie stwarzały większych zagrożeń dla rzepaku. Występujące od grudnia do lutego duże spadki temperatury powietrza przy gruncie, dochodzące do -25°C , -30°C , nie spowodowały wymarznienia roślin, ponieważ plantacje rzepaku były chronione grubą pokrywą śnieżną. W marcu, a nawet w pierwszej dekadzie kwietnia w wielu rejonach kraju nadal na polach leżała dość gruba pokrywa śnieżna i nie obserwowano oznak ruszenia wegetacji. Wzrost temperatury powietrza nastąpił dopiero na początku drugiej dekady kwietnia i procesy fizjologiczne roślin zostały wznowione. Ruszenie wegetacji rzepaku na całym obszarze kraju nastąpiło w połowie kwietnia, a więc o 3-4 tygodnie później niż przed rokiem. W maju i czerwcu wegetacja rzepaku przebiegała na ogół bez zakłóceń, a dostateczna ilość opadów korzystnie wpływała na stan plantacji rzepaku, z wyjątkiem rejonów gdzie lokalnie wystąpiły zjawiska ekstremalne, takie jak burze z ulewnymi deszczami i bardzo silnym wiatrem oraz gradobicia.

Żniwa rzepakowe rozpoczęto pod koniec pierwszej dekady lipca, a zakończono w drugiej dekadzie sierpnia. Przebiegały na ogół bez zakłóceń.

Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku (ozimego i jarego łącznie) wyniosła w bieżącym roku 922,9 tys. ha i była większa od ubiegłorocznej o około 202,6 tys. ha (o 28,1%) i również większa o 133,4 tys. ha (o 16,9%) od średniej z lat 2006-2010. Zasiwy rzepaku i rzepiku jarego stanowiły tylko około 2,0% ogólnej powierzchni uprawy rzepaku i rzepiku (w roku 2012 – 11,8%).

Uzyskane w tym roku plony rzepaku i rzepiku wyszacowano na 28,0 dt/ha, a więc były one o 2,1 dt/ha (o 8,1%) wyższe od ubiegłorocznych i o 1,1 dt/ha (o 4,1%) wyższe od średniej z lat 2006-2010. Zbiory rzepaku i rzepiku szacuje się na około 2,6 mln t, tj. o ponad 0,7 mln t, (o 38,4%) więcej od uzyskanych w roku ubiegłym oraz o około 0,5 mln t, tj. o 21,6% więcej od średniej z lat 2006-2010.

Tabl. 6. Produkcja rzepaku i rzepiku

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2012=100
Powierzchnia w tys. ha	789,6	720,3	922,9	128,1
Plony z 1 ha w dt	26,9	25,9	28,0	108,1
Zbiory w tys. t	2122,5	1865,6	2581,3	138,4

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Wyższe od ubiegłorocznych zbiory rzepaku i rzepiku odnotowano we wszystkich województwach, z wyjątkiem śląskiego, przy czym w 8 województwach wzrost zbiorów był wynikiem uzyskania wysokich plonów i wzrostu powierzchni uprawy. W 7 województwach wzrost zbiorów nastąpił w wyniku zwiększenia powierzchni uprawy, pomimo niższych od ubiegłorocznych plonów.

Największe zbiory rzepaku i rzepiku, powyżej 300,0 tys. ton, uzyskano w województwach: dolnośląskim (373,9 tys. t), kujawsko-pomorskim (378,2 tys. t), wielkopolskim (345,5 tys. t) i zachodniopomorskim (325,1 tys. t), natomiast najmniejsze, poniżej 22,0 tys. ton odnotowano w województwach: małopolskim (15,5 tys. t) i świętokrzyskim (21,8 tys. t).

Ziemniaki

Powierzchnia uprawy ziemniaków w bieżącym roku wyniosła około 0,3 mln ha i była mniejsza od ubiegłorocznej o 72,8 tys. ha (o 19,5%) oraz mniejsza o 224,7 tys. ha (o 42,8%) od średniej z lat 2006-2010.

Tabl. 7. Produkcja ziemniaków

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2012=100
Powierzchnia w mln ha	0,5	0,4	0,3	80,5
Plony z 1 ha w dt	188	242	211	87,2
Zbiory w mln t	9,9	9,0	6,3	70,0

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne.

Plony ziemniaków wyniosły 211 dt/ha i w porównaniu do roku ubiegłego zmniejszyły się o 31 dt/ha (o 16,8%), zaś w porównaniu ze średnią z lat 2006-2010 tegoroczne plony ziemniaków były wyższe o 23 dt/ha (o 12,2%). Najwyższe plony, powyżej 240 dt/ha uzyskano w województwach: opolskim (269 dt/ha), wielkopolskim (249 dt/ha), dolnośląskim (248 dt/ha), zachodniopomorskim (246 dt/ha) i pomorskim (245 dt/ha), a najniższe, poniżej 170 dt/ha odnotowano w województwach: świętokrzyskim (169 dt/ha) i małopolskim (170 dt/ha).

Zbiory ziemniaków w bieżącym roku wyniosły nieco ponad 6,3 mln t i były niższe o 2,7 mln t (o 30,0%) od ubiegłorocznych i o 3,5 mln t (o 35,9%) od średnich zbiorów z lat 2006-2010.

Buraki cukrowe

Z powodu trudnych warunków atmosferycznych nastąpiło znaczne opóźnienie siewu buraków cukrowych. W wielu rejonach kraju do siewów przystąpiono w trzeciej dekadzie kwietnia bieżącego roku a zakończono w pierwszej dekadzie maja.

Pierwsze wschody buraków zanotowano już w dziesięć dni po siewie jednak na plantacjach pojawiło się również duże zachwaszczenie. Intensywne opady deszczu utrudniały lub wręcz uniemożliwiały wykonanie w terminie oprysków zwalczających chwasty. W trzeciej dekadzie maja i w pierwszej dekadzie czerwca odnotowano w wielu rejonach kraju ulewy, burze i gradobicia powodujące uszkodzenia roślin na plantacjach buraków cukrowych. W lipcu i w sierpniu wysokie temperatury powietrza i brak opadów spowodowały zahamowanie wzrostu buraków i podsychanie liści, a na glebach lżejszych wystąpiły nawet

objawy suszy glebowej. Jednak kolejne miesiące sprzyjały intensywnemu wzrostowi buraków i gromadzeniu cukru w korzeniach. Korzystne warunki wegetacji buraków cukrowych we wrześniu, październiku i listopadzie pozwoliły na uzyskanie wysokich plonów i zbiorów buraków. Kampania cukrownicza przebiegała bez zakłóceń w planowanych terminach. Słoneczna i ciepła jesień pozwoliła na dokonanie zbioru korzeni buraków cukrowych dobrej jakości.

Według wynikowego szacunku powierzchnia uprawy buraków cukrowych wyniosła 194,1 tys. ha i była niższa od ubiegłorocznej o 17,9 tys. ha, tj. o 8,4% i o 20,5 tys. ha (o 12,0%) niższa od średniej z lat 2006-2010.

Plony buraków cukrowych w bieżącym roku szacuje się na 546 dt/ha, tj. o 36 dt/ha (o 6,2 %) mniej od plonów uzyskanych w roku ubiegłym, natomiast od średniej z lat 2006-2010 - więcej o 59 dt/ha (o 12,2%).

Najwyższe plony przekraczające 560 dt/ha wyszacowano w województwach: dolnośląskim (579 dt/ha), zachodniopomorskim (562 dt/ha), świętokrzyskim (564 dt/ha) i opolskim (560 dt/ha), a najniższe, poniżej 500 dt/ha, w województwach: lubuskim (447 dt/ha), łódzkim (487 dt/ha) i śląskim (496 dt/ha).

Tabl. 8. Produkcja buraków cukrowych

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w liczbach bezwzględnych			2012=100
Powierzchnia w tys. ha	220,7	212,0	194,1	91,6
Plony z 1 ha w dt	487	582	546	93,8
Zbiory w mln t	10,7	12,3	10,6	85,8

a) Przeciętne roczne b) Dane nieostateczne.

Zbiory buraków cukrowych w bieżącym roku określa się na blisko 10,6 mln t, tj. o ok. 1,8 tys. dt (o 14,2 %) mniej od zbiorów uzyskanych w roku ubiegłym i o ok. 0,1 mln t (o 1,4 %) mniej od średniej z lat 2006-2010.

Największą produkcję buraków cukrowych powyżej 2,0 mln t odnotowano w województwach: wielkopolskim (ok. 2,3 mln t) i kujawsko-pomorskim (ok. 2,1 mln t), zaś najmniejszą poniżej 100,0 tys. t w województwach: lubuskim (51,3 tys. t), małopolskim (74,7 tys. t) i śląskim (85,6 tys. t).

Siano łąkowe

Mimo opóźnionej wiosny, stan użytków zielonych w 2013 r. był dobry, jednak wegetacja roślin rozpoczęła się ze znacznym opóźnieniem, dopiero w kwietniu. Jej przebieg był bardziej dynamiczny niż w latach poprzednich. W kwietniu i w maju wzrost roślinności łąkowej był bardzo intensywny. W okresie, kiedy trawy weszły w fazę strzelania w źdźbło, przyrost biomasy nabrał dużego tempa co rokowało uzyskanie plonów na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego. W końcu maja i na początku czerwca ruń łąkowa była gotowa do sianokosów. Pogorszenie pogody na skutek częstych i miejscami obfitych opadów deszczu sprawiły, że zbiór traw I pokosu przedłużył się do końca czerwca. Mimo poprawy pogody koszenie łąk ze względu na nadmierne uwilgotnienie gleb oraz dróg dojazdowych było utrudnione lub niemożliwe. Skutkiem takiej pogody oraz warunków terenowych, zbiór pierwszego pokosu odbywał się z opóźnieniem co przełożyło się z jednej strony na wysokie plony a z drugiej na znaczne obniżenie ich jakości. Nadmiar wilgoci przyczynił się również do pleśnienia i gnicia runi.

Warunki wegetacji roślin i przyrostu biomasy na łąkach po sprzęcie I pokosu w bieżącym roku nie były korzystne. Niewielka ilość opadów oraz okresy wysokich temperatur powietrza utrzymujące się od końca czerwca i w lipcu, zwłaszcza w centralnej i wschodniej części kraju, niekorzystnie wpłynęły na odrost roślinności łąkowej pod zbiory II pokosu siana. Szczególnie odczuły to łąki położone w siedliskach grądowych, dla których woda opadowa jest jedynym jej źródłem w tym okresie. W mniejszym stopniu dotyczyło to łąk położonych w siedliskach pobagiennych (zmeliorowane torfowiska) z uwagi na zdolność takich gleb do retencjonowania dużych ilości wody w profilu glebowym. Warunki do sprzętu i suszenia siana II pokosu siana były dobre.

Po sprzęcie II pokosu, warunki dla wzrostu roślinności łąkowej były korzystne. Dobre zaopatrzenie roślinności w wodę oraz ciepła i na ogół słoneczna pogoda sprzyjały plonowaniu łąk w III pokosie. W wielu gospodarstwach rolnych III pokos z łąk trwałych został przeznaczony w większości na spasanie przez zwierzęta.

Powierzchnia łąk trwałych w gospodarstwach rolnych wyniosła nieco ponad 2,5 mln ha i w porównaniu do 2012 r. zmniejszyła się o 0,6%. Plony z łąk trwałych (łącznie trzech pokosów) wyniosły 50,6 dt/ha i były niższe od ubiegłorocznych o 1,3 dt/ha (o 2,5%).

Produkcja siana z łąk trwałych łącznie z trzech pokosów wyniosła blisko 12,7 mln t i była niższa od produkcji z 2012 r. o około 3,0%.

WARUNKI AGROMETEOROLOGICZNE PRODUKCJI UPRAW OGRODNICZYCH W 2013 R.

Zima 2012/2013 nie spowodowała znaczących uszkodzeń mrozowych w sadach. Przezimowanie roślin sadowniczych było na ogół dobre, mimo marcowych mrozów, które wystąpiły po okresie dość wysokich temperatur i rozhartowaniu się drzew. Przez większą część sezonu zimowego gruba pokrywa śnieżna niwelowała działanie mrozu. Straty mrozowe zanotowano jedynie na niektórych niżej położonych plantacjach oraz w gatunkach bardziej wrażliwych na mróz, jednak w skali całego kraju istotnych uszkodzeń nie odnotowano. Przedłużająca się zima spowodowała natomiast znaczne opóźnienie wegetacji drzew i krzewów owocowych, w tym także kwitnienia. Kwitnienie było jednak przeważnie obfite i na ogół przebiegało w sprzyjających, stabilnych warunkach pogodowych. Wiosennych przymrozków w zasadzie nie zanotowano. Mimo zdecydowanie mniejszej ilości pszczół, warunki do zapylania były wyjątkowo korzystne, a zawiązywanie owoców w większości dobre. Czerwcowy opad nie wpłynął ujemnie na plonowanie owoców z drzew, gdyż na ogół ilość pozostałych zawiązków była wystarczająca. Warunki wzrostu owoców na przeważającym obszarze kraju były w bieżącym roku korzystne, jednak z powodu długotrwałych opadów deszczu w czerwcu na wielu plantacjach zaobserwowano nasilenie chorób grzybowych i jednocześnie utrudnioną ochronę. Lokalnie plantacje drzew owocowych zostały uszkodzone przez silne gradobicia i ulewne deszcze, a jakość owoców z tych plantacji była bardzo słaba. W sierpniu natomiast, w wielu rejonach odnotowano brak dostatecznej ilości wilgoci w glebie, lecz od września uwilgotnienie gleby poprawiło się. Mimo przymrozków, jakie wystąpiły na początku października warunki dla dorastania owoców jesienią (zwłaszcza jabłek i gruszek) były znacznie lepsze i bardziej stabilne, niż latem. Pogoda sprzyjała zwiększaniu masy owoców i dobremu ich wybarwianiu. Podobnie jak w roku poprzednim, potencjał produkcyjny owoców był w bieżącym roku bardzo duży i pozwolił osiągnąć wysokie plony i zbiory większości gatunków drzew i krzewów owocowych.

Plantacje truskawek, podobnie jak drzewa i krzewy owocowe, przezimowały na ogół dobrze, jedynie w młodszych uprawach wystąpiły niewielkie uszkodzenia. Przez większą część okresu niskich temperatur gruba pokrywa śnieżna dostatecznie chroniła rośliny przed przemarzeniem. Plantacje truskawek na ogół nie wymarły, ale po zimie były osłabione, a ich wegetacja znacznie opóźniona. Przeważnie jednak truskawki kwitły obficie i dobrze

zawiązały owoce. W wyniku obfitych opadów deszczu część arealu uprawy uległa zniszczeniu (zalania i podtopienia plantacji), a opady występujące podczas owocowania truskawek utrudniały ich zbiory. Pomimo trudnych warunków w czasie zbiorów oraz skrócenia okresu owocowania, plonowanie truskawek było zadawalające. Warunki wegetacji jesienią były na ogół korzystne (z wyjątkiem kilku dni z przymrozkami na początku października), lecz zbiór truskawek jesiennych nie wpłynął znacząco na wysokość tegorocznej produkcji.

Warunki agrometeorologiczne dla uprawy warzyw gruntowych w sezonie 2013 były bardzo zróżnicowane. Siewy warzyw gruntowych na przeważającym obszarze kraju rozpoczęły się znacznie później niż w latach przeciętnych, ze względu na wyjątkowo długą zimę i zalegającą jeszcze na początku kwietnia pokrywą śnieżną, a później nadmiar wody pochodzącej z topniejącego śniegu. Uniemożliwiało to wejście na pola sprzętu rolniczego. Dla niektórych warzyw optymalne terminy siewu przesunęły się nawet o miesiąc. Wystąpiła też konieczność rezygnacji z uprawy części wczesnych odmian warzyw. Pomimo opóźnienia siewów, wschody i wczesna wegetacja warzyw, na ogół przebiegały bez zakłóceń, jednak w czerwcu, w wielu rejonach Polski (szczególnie w Polsce centralnej i północnowschodniej), nadmierne opady deszczu wpłynęły niekorzystnie na dalszą wegetację oraz prowadzenie zabiegów agrotechnicznych. Część upraw warzyw gruntowych została stracona z powodu występujących na plantacjach podtopień oraz wypłukiwania roślin, część zaś uszkodzona przez silne gradobicia. Chociaż na początku lipca odnotowano poprawę warunków, jednak już w sierpniu wystąpił brak dostatecznej ilości wilgoci w glebie. We wrześniu warunki wilgotnościowe poprawiły się i wpłynęły korzystnie na plonowanie warzyw odmian późniejszych.

II. PRODUKCJA GŁÓWNYCH UPRAW OGRODNICZYCH

Warzywa gruntowe

W bieżącym roku, podobnie jak w latach poprzednich do oszacowania zbiorów warzyw gruntowych wzięto pod uwagę wszystkie, nawet niewielkie, plantacje oraz uprawy w ogrodach przydomowych.

Zbiory warzyw gruntowych z całego arealu ich uprawy, wyniosły 4358 tys. t, tj. o 4,3% mniej od zbiorów roku ubiegłego, przy czym spośród podstawowych gatunków, jedynie dla pomidorów odnotowano wzrost produkcji. Nieznacznie niższe były zbiory

ogórków, natomiast największy spadek zbiorów zanotowano dla kalafiorów, których produkcja w poprzednim sezonie była wyjątkowo wysoka. Zmniejszenie produkcji większości gatunków warzyw gruntowych było wynikiem ograniczenia areału uprawy oraz niższego plonowania wczesnych odmian (na skutek znacznego opóźnienia siewów i czerwcowych podtopień pól). Łączna produkcja warzyw gruntowych w 2013 r. była także o 4,5% niższa od średniej produkcji z lat 2006 - 2010.

Tabl. 9. Zbiory warzyw gruntowych

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w tys. t			2012=100
Ogółem	4565	4553	4358	95,7
kapusta	1195	1140	1161	93,1
kalafiory	220	246	224	91,1
cebula	649	642	617	96,2
marchew jadalna	853	835	783	93,8
buraki ćwikłowe	336	345	331	95,9
ogórki	269	283	280	99,1
pomidory	254	261	281	107,8
Pozostałe ^{c)}	787	801	780	97,4

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne. c) Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar, szparagi, koper i inne.

Szacuje się, że łączna produkcja **kapusty** w 2013 r. wyniosła niespełna 1,2 mln t, tj. o 6,9% mniej niż w roku ubiegłym. Zmniejszenie zbiorów kapusty w bieżącym roku było przede wszystkim wynikiem słabego plonowania i ograniczenia powierzchni uprawy kapusty wczesnej. Warunki agrometeorologiczne sprzyjały natomiast dobremu plonowaniu kapusty odmian późniejszych, co pozwoliło nieco wyrównać straty.

Zbiory **kalafiorów** wyniosły 224 tys. t i były o 8,9% niższe niż w roku ubiegłym. Podobnie jak w przypadku kapusty, o mniejszej tegorocznej produkcji zdecydowało słabsze plonowanie i ograniczenie areału uprawy kalafiorów wczesnych, jednak korzystne warunki, jakie wystąpiły jesienią przyczyniły się do uzyskania w bieżącym roku dość wysokich plonów późnych odmian kalafiorów.

Produkcję **cebuli** w bieżącym roku ocenia się na ok. 617 tys. t, tj. o 3,8% mniej w porównaniu do zbiorów roku ubiegłego. Niezbyt korzystne warunki podczas wegetacji spowodowały uzyskanie niższych plonów cebuli niż w dwu poprzednich latach. Decydujące dla zmniejszenia plonowania cebuli były nadmierne opady deszczu w czerwcu oraz późniejsza sierpniowa susza.

W bieżącym sezonie warunki dla plonowania **warzyw korzeniowych**, były raczej sprzyjające, mimo występowania latem ekstremalnych zjawisk. Opady deszczu w początkowym i końcowym okresie wegetacji korzystnie wpłynęły na plonowanie. Szczególnie jesienią warunki agrometeorologiczne sprzyjały przyrostowi masy korzeni i wzrostowi plonowania. Produkcja **marchwi jadalnej** w bieżącym roku została oszacowana na 783 tys. t (o 6,2% mniej od uzyskanej w 2012 r.), natomiast produkcja **buraków ćwikłowych** na 331 tys. t (o 4,1% mniej).

Warunki meteorologiczne sprzyjały także plonowaniu **pomidorów**. Dobre nasłonecznienie, korzystny układ temperatur wpłynęły na uzyskanie dobrych plonów. Tegoroczna produkcja **pomidorów** wyniosła 281 tys. t i była o 7,8% wyższa od ubiegłorocznej.

Plonowanie **ogórków** natomiast, było ograniczone przez brak dostatecznej ilości wilgoci w glebie w miesiącu sierpniu. Brak opadów i wysokie temperatury powietrza powodowały w niektórych rejonach nawet zasychanie plantacji, jednak zbiory ogórków w bieżącym roku były zbliżone do uzyskanych w 2012 r. i wyniosły 280 tys. t (jedynie o 0,9% mniej niż w roku poprzednim).

Łączne zbiory **warzyw „pozostałych”** zostały oszacowane na 780 tys. t (o 2,6% niższej od uzyskanych w roku ubiegłym). Niewielki spadek produkcji warzyw z tej grupy spowodowany był trudnymi warunkami podczas wegetacji oraz straty części areалу uprawy w wyniku podtopień pól.

Owoce z drzew

W bieżącym roku produkcja **owoców z drzew** była rekordowo wysoka i została oszacowana na 3537 tys. t, tj. o ok. 7,6% więcej od ubiegłorocznej i o ponad 40% więcej od średniej produkcji z lat 2006 - 2010. Niższa od ubiegłorocznej była jedynie produkcja orzechów włoskich (z uwagi na dalsze ograniczenie areálu ich uprawy).

Do szacunku produkcji owoców z drzew, podobnie jak w latach poprzednich, włączono powierzchnię uprawy tego gatunku z ogrodów przydomowych oraz wzięto pod uwagę wszystkie plantacje, także te o niewielkim (najmniejszym) areale uprawy.

Mimo znacznie opóźnionej wegetacji wiosną oraz występowania zjawisk ekstremalnych, warunki ostatniego sezonu wegetacji były dla drzew owocowych na ogół sprzyjające. W sadach nie odnotowano istotnych uszkodzeń mrozowych i przymrozkowych, drzewa przeważnie kwitły obficie, a zawiązywanie owoców było dobre, warunki pogodowe,

szczególnie jesienią, sprzyjały dorastaniu owoców (zwłaszcza jabłek i gruszek). O uzyskaniu rekordowej produkcji owoców z drzew zadecydowało przede wszystkim bardzo dobre plonowanie większości gatunków oraz wchodzenie w okres owocowania nowo założonych plantacji.

Tabl. 10. Zbiory owoców z drzew

Wyszczególnienie	2006- 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w tys. t			2012=100
Ogółem	2515	3286	3537	107,6
jabłonie	2136	2877	3086	107,3
grusze	58	65	78	120,9
śliwy	93	102	108	105,5
wiśnie	168	175	186	106,3
czereśnie	38	41	51	124,0
Pozostałe ^{c)}	21	25	27	107,9
w tym orzechy włoskie	9	12	11	87,1

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne. c) Morele, brzoskwinie, orzechy włoskie.

Szacuje się, że zbiory **jabłek** w bieżącym roku były o 7,3% wyższe od zbiorów ubiegłorocznych i aż o blisko 45% wyższe od średniej z lat 2006- 2010. Produkcję jabłek w ostatnim sezonie ocenia się na ok. 3086 tys. t. Wprawdzie tegoroczne plonowanie jabłoni na poszczególnych plantacjach było nieco słabsze od ubiegłorocznego, ale w z uwagi na szybsze wchodzenie nowych odmian w okres pełnego owocowania i większy areał nowo nasadzonych plantacji, możliwe było osiągnięcie wyższych zbiorów. W bieżącym roku zdecydowanie słabiej plonowały jabłonie z upraw przydomowych, które intensywnie owocowały w poprzednim sezonie. Było to jedną z przyczyn mniejszej podaży jabłek do przemysłu. W sadach towarowych natomiast, plonowanie było zbliżone do ubiegłorocznego, lecz zarysowała się wyraźna różnica w wysokości plonów w zależności od odmiany jabłoni. Z uwagi na korzystne warunki dorastania owoców jesienią, lepiej plonowały odmiany późniejsze, a jabłka tych odmian były bardzo dobrze wybarwione i na ogół dobrej jakości, jednak część z nich została zebrana zbyt późno, jest przerośnięta, co obniży ich wartość przechowalniczą. Ponadto część sadów ucierpiała latem z powodu gradu i owoce z nich uzyskane były bardzo słabej jakości. W niektórych sadach, zwłaszcza niechronionych, wystąpił też problem chorób i szkodników, co również niekorzystnie wpłynęło na jakość owoców. Ze względu jednak na sprzyjające warunki jesienią, produkcja jabłek została oszacowana nieco wyższej niż przewidywana we wrześniu.

Zbiory **gruszek** w 2013 roku wyniosły około 78 tys. t, tj. o blisko 21% więcej niż w poprzednim sezonie wegetacji i o ponad jedną trzecią wyższe w porównaniu ze średnią z lat 2006 – 2010. Spowodowane było to wzrostem plonowania tego gatunku. W bieżącym roku najlepiej owocowały odmiany Konferencja i Faworytka.

Tegoroczna produkcja **śliwek** w 2013 r. została oszacowana na 108 tys. t, tj. o 5,5% więcej od zbiorów roku poprzedniego i o 16,3% w porównaniu do średniej z lat 2006 – 2010. Plony śliwek były także wyższe od ubiegłorocznych i nieco wyższe od prognozowanych w poprzednim szacunku. Zanotowano natomiast znaczne różnice w plonowaniu poszczególnych odmian śliw.

Zbiory **wiśni** w bieżącym roku wyniosły 186 tys. t i były o 6,3% większe od ubiegłorocznych. Tegoroczna produkcja wiśni byłaby jeszcze wyższa, gdyby nie obfite opady deszczu podczas zbiorów, powodujące pęknięcie owoców i gnienie owoców.

Produkcja **czereśni** w sezonie 2013 r. była rekordowa i wyniosła ok. 51 tys. t, tj. o 24% więcej od produkcji 2012 r., co było wynikiem znacznie wyższego plonowania tego gatunku. Czereśnie, zwłaszcza odmian późniejszych, były często gorszej jakości z powodu spęknięcia i gnicia.

Łączna produkcja **brzoskwiń, moreli i orzechów włoskich** w bieżącym roku została oszacowana na 27 tys. t, tj. o 7,9% więcej od produkcji uzyskanej w 2012 r. Jedynie zbiory brzoskwiń i moreli były wyższe od ubiegłorocznych, natomiast produkcja orzechów włoskich była zdecydowanie niższa, co może być wynikiem karczowania znacznej ilości plantacji.

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Łączne zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych wyniosły w bieżącym roku 575 tys. t i były o 3,2% wyższe od ubiegłorocznych i o 12,3% więcej od średniej produkcji z lat 2006 - 2010. W porównaniu do roku poprzedniego zanotowano wzrost produkcji większości gatunków owoców z tej grupy, z wyjątkiem malin i agrestu, których zbiory oszacowano na poziomie niższym.

Plantacje krzewów owocowych i truskawek przetrzymały w większości dobrze, jedynie w młodszych uprawach wystąpiły niewielkie uszkodzenia, ponadto przedłużająca się zima wpłynęła niekorzystnie na kondycję upraw truskawek. Warunki dalszej wegetacji były zróżnicowane, lecz dla większości gatunków na ogół sprzyjające (zależne od rejonu kraju).

Tabl. 11. Zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Wyszczególnienie	2006 - 2010 ^{a)}	2012	2013 ^{b)}	
	w tys. t			2012=100
Ogółem	512	557	575	103,2
truskawki	184	150	166	110,5
maliny	73	127	120	94,2
porzeczki	185	195	199	102,2
agrest	15	16	15	93,1
Pozostałe ^{c)}	55	69	76	109,1

a) Przeciętne roczne. b) Dane nieostateczne. c) Aronia, borówka wysoka oraz inne krzewy owocowe i plantacje jagodowe.

Do szacunku produkcji **truskawek**, podobnie jak w latach poprzednich, włączono areal uprawy tego gatunku z ogrodów przydomowych. Wzięto pod uwagę wszystkie, nawet niewielkie, plantacje. Łączne zbiory truskawek w bieżącym roku wyniosły około 166 tys. t i były o 10,5% wyższe od słabych zbiorów 2012 r., lecz o 9,9% niższe od średniej 2006 – 2010. W wyniku nadmiernych opadów deszczu podczas dojrzewania truskawek, na plantacjach wystąpiło nasilenie szarej pleśni, owoce często gniły i były wodniste, na ogół nienajlepszej jakości. Plonowanie truskawek jesiennych nie wpłynęło znacząco na wysokość tegorocznej produkcji.

Produkcja **porzeczek** w 2013 r. była jedynie o 2,2% wyższa od ubiegłorocznej i o 7,7% wyższa od średnich zbiorów z lat 2006 – 2010. Łączne zbiory **porzeczek** wyniosły blisko 199 tys. t, w tym produkcja porzeczek czarnych - 152 tys. t. Należy przy tym podkreślić, że podany wyżej szacunek zbiorów obejmuje całą produkcję, nie tylko towarową, ale także pochodzącą z ogrodów przydomowych i upraw poza sadami. W bieżącym roku bardzo dobrze owocowała porzeczka kolorowa, natomiast plonowanie porzeczek czarnych było zróżnicowane w zależności od rejonu kraju.

Produkcja **malin** w bieżącym roku była bardzo wysoka, lecz o 5,8% niższa od rekordowej produkcji roku ubiegłego, a także nieco niższa od przewidywanej w poprzednim szacunku (z uwagi na gorsze od przewidywanych plonowanie i skrócenie okresu zbioru odmian jesiennych). Produkcja malin, letnich i jesiennych łącznie, oceniona została na 120 tys. t.

Zbiory **agrestu** były o 6,9% niższe niż w roku ubiegłym i wyniosły ponad 15 tys. t. Zmniejszenie produkcji agrestu jest przede wszystkim wynikiem ograniczenia arealu uprawy tego gatunku.

Łączne zbiory **pozostałych owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych** zostały ocenione na ponad 76 tys. t, tj. o 9,1% więcej niż w 2012 r. i o blisko 37% więcej w porównaniu do średniej produkcji z lat 2006 - 2010. Przyczyniło się do tego zwiększenie

plonowania i zbiorów aronii i borówki wysokiej. W ostatnich latach systematycznie zwiększa się zainteresowanie uprawą obu tych gatunków, a szczególnie borówki wysokiej.

III. JESIENNA OCENA STANU UPRAW OZIMYCH W 2013 ROKU

Warunki agrometeorologiczne jesienią bieżącego roku sprzyjały prowadzeniu prac polowych. Na przeważającym obszarze kraju warunki atmosferyczne były korzystne dla siewów, kiełkowania i wzrostu roślin ozimych. W okresie od sierpnia do października było ciepło, a uwilgotnienie gleby było na ogół dobre. Jedynie w początkowej fazie wschodów zbóż i rzepaku obserwowano rejonami niedobory wilgoci w glebie utrudniające wschody roślin. Ogólnie przebieg jesiennej pogody sprawił, że aktualnie uprawy wyglądają bardzo dobrze i rośliny są w dobrej kondycji. Ich rozwój i wegetacja przebiegają prawidłowo. Niektóre plantacje rzepaku o tej porze roku są bardzo wybujałe i będą wymagały zastosowania regulatorów wzrostu.

Jesienna wegetacja była bardzo zmienna, a w początkowym okresie niekorzystna dla roślin. We wrześniu utrudnione warunki do odchwaszczania rzepaku, również pojawiające się przymrozki negatywnie wpłynęły na uprawy np. na kukurydzy wilgotność zbieranego ziarna była wysoka (32 -35%).

Uprawy ozime w końcowej fazie rozwoju jesienią 2013 r. - przed wejściem w stan zimowego spoczynku - są właściwie wyrosnięte i dobrze rozkrzewione, choć na niektórych plantacjach obserwuje się nadmierne wyrosnięcie rzepaku. Przebieg pogody w listopadzie nie stwarzał zagrożenia dla roślin, istnieje natomiast niebezpieczeństwo, że nagły spadek temperatur w okresie wegetacji, bez okrywy śnieżnej może wpłynąć niekorzystnie na przezimowanie roślin.

Z oceny przeprowadzonej w listopadzie wynika, że zbóż ozimych pod zbiory 2014 r. zasiano około 4,4 mln ha tj. na poziomie roku ubiegłego, w tym:

- pszenicy ozimej zasiano około 3% mniej niż w 2013 roku,
- powierzchnia zasiewów żyta wyniesie ponad 1% mniej niż w 2013 roku,
- pszenżyta ozimego zasiano o około 6% więcej niż w 2013 roku,
- powierzchnia zasiewów jęczmienia ozimego będzie na poziomie 2013 roku,
- mieszanek zbożowych ozimych zasiano o około 40% mniej niż w 2013 roku.

Powierzchnię obsianą rzepakiem i rzepikiem ozimym pod zbiory 2014 r. szacuje się na ponad 0,8 mln ha.

Stan zasiewów zbóż ozimych pod zbiory 2014 r. przed wejściem w stan zimowego spoczynku był lepszy od ubiegłorocznego. Oceniono go na 3,6 – 3,8 stopnia kwalifikacyjnego.

Najwyżej oceniono stan plantacji: pszenicy ozimej, jęczmienia ozimego i rzepaku ozimego na 3,8 stopnia kwalifikacyjnego. Najniżej oceniono stan plantacji :żyta i mieszanek zbożowych ozimych na 3,6 stopnia.

W przekroju terytorialnym stan plantacji zbóż ozimych był bardzo zróżnicowany. Oceny stanu poszczególnych gatunków zbóż ozimych wahały się:

- ◆ dla pszenicy od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: kujawsko-pomorskim i łódzkim do 4,2 w województwie opolskim i 4,1 stopnia w województwie śląskim.
- ◆ dla żyta od 3,4 stopnia kwalifikacyjnego w województwie wielkopolskim do 4,4 w województwie śląskim.
- ◆ dla jęczmienia od 3,6 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, pomorskim i wielkopolskim do 4,5 w województwie śląskim,
- ◆ dla pszenżyta od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwach kujawsko-pomorskim i łódzkim do 4,6 w województwie śląskim,
- ◆ dla mieszanek zbożowych od 3,4 stopnia kwalifikacyjnego w województwach podkarpackim i wielkopolskim do 4,0 w województwach: lubelskim, opolskim, śląskim i świętokrzyskim

Plantacje rzepaku i rzepiku ozimego oceniono na 3,8 stopnia kwalifikacyjnego. Oceny plantacji wahały się od 3,5 stopnia kwalifikacyjnego w województwie lubelskim do 4,2 stopnia kwalifikacyjnego w województwach: małopolskim, podkarpackim i śląskim.

W optymalnych terminach agrotechnicznych zasiano około 80,3% powierzchni pszenicy ozimej (w 2012 r. – 84,7%), około 76,7% powierzchni żyta (w 2012 r. – 75,0%), około 85,9% powierzchni jęczmienia ozimego (w 2012 r. – 86,7%), około 79,0% powierzchni pszenżyta ozimego (w 2012 r. – 76,4%), około 71,5% powierzchni ozimych mieszanek zbożowych (w 2012 r. – 68,6%) i około 83,6% powierzchni rzepaku i rzepiku ozimego (w 2012r. - 84,5%).

Tabl. 12. Ocena stanu zasiewów ozimin w listopadzie 2013 r.

Wyszczególnienie	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Pszenżyto	Mieszanki zbożowe	Rzepak i rzepik
	w stopniach kwalifikacyjnych ^{a)}					
1991-1995 ^{b)}	3,5	3,5	3,5	3,5	•	3,4
1996-2000 ^{b)}	3,5	3,6	3,5	3,5	•	3,4
2001	3,6	3,5	3,5	3,5	•	3,5
2002	3,5	3,4	3,4	3,5	•	3,4
2003	3,6	3,7	3,6	3,6	•	3,6
2004	3,7	3,6	3,6	3,7	•	3,7
2005	3,3	3,3	3,2	3,3	3,2	3,2
2006	3,7	3,5	3,6	3,6	3,4	3,7
2007	3,7	3,6	3,7	3,6	3,5	3,7
2008	3,8	3,7	3,8	3,6	3,6	3,9
2009	3,6	3,6	3,7	3,6	3,6	3,8
2010	3,5	3,4	3,5	3,5	3,4	3,4
2011	3,5	3,4	3,6	3,5	3,4	3,8
2012	3,7	3,6	3,7	3,6	3,5	3,8
2013	3,8	3,6	3,8	3,7	3,6	3,8

a) Stopień "5" oznacza stan bardzo dobry, "4" - dobry, "3" - dostateczny, "2" - słaby, "1" zły, klęskowy. b) Przeciętne roczne.

Największy udział zasiewów pszenicy ozimej wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: łódzkim 98,4% i kujawsko-pomorskim 96,9% a najmniejszy w województwach: podlaskim 20,0% i świętokrzyskim 35,0%.

Największy udział zasiewów żyta wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: łódzkim 99,7% i kujawsko-pomorskim 97,3%, a najmniejszy w województwach: podlaskim 35,0% i świętokrzyskim 43,7%.

W województwie lubelskim wszystkie zasiewy jęczmienia ozimego pod zbiory 2014 roku wykonano w optymalnym terminie agrotechnicznym, zaś w województwie świętokrzyskim w optymalnym terminie zasiano jedynie 45,0% areалу uprawy jęczmienia ozimego.

Tabl. 13. Struktura zasiewów powierzchni obsianej jesienią 2013 r. w optymalnym terminie agrotechnicznym według województw

Wyszczególnienie	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Pszenżyto	Mieszanki zbożowe	Rzepak i rzepik
	w % powierzchni zasianej					
POLSKA	79,1	80,3	76,7	85,9	79,0	71,5
Dolnośląskie	91,0	90,0	95,0	98,0	90,0	90,0
Kujawsko-pomorskie	97,1	96,9	97,3	95,8	97,1	100,0
Lubelskie	84,3	80,0	88,2	100,0	90,5	100,0
Lubuskie	89,5	88,7	91,5	89,1	89,8	60,5
Łódzkie	99,3	98,4	99,7	98,5	99,7	96,5
Małopolskie	76,8	75,0	84,5	80,0	82,8	80,0
Mazowieckie	79,6	90,0	75,0	90,9	80,0	80,0
Opolskie	65,3	60,0	80,0	80,0	80,0	75,0
Podkarpackie	80,9	79,9	90,0	85,0	80,0	80,0
Podlaskie	32,2	20,0	35,0	70,0	30,0	50,0
Pomorskie	89,3	89,0	90,0	90,0	89,0	85,0
Śląskie	86,7	87,6	90,0	84,4	79,9	91,9
Świętokrzyskie	36,9	35,0	43,7	45,0	35,0	33,3
Warmińsko-mazurskie	77,9	75,2	80,8	84,4	80,2	81,0
Wielkopolskie	70,2	80,0	60,0	80,0	70,0	50,0
Zachodniopomorskie	72,8	70,0	72,0	87,0	75,0	77,8

Największy udział zasiewów pszenżyta ozimego wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwie łódzkim 99,7%, a najmniejszy w województwach: podlaskim 30,0% i świętokrzyskim 35,0%.

Największy udział zasiewów ozimych mieszanek zbożowych wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim 100,0%, a najmniejszy w województwach: świętokrzyskim 33,3%, oraz podlaskim i wielkopolskim 50,0%.

Największy udział zasiewów rzepaku i rzepiku ozimego wykonanych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w województwie opolskim 100,0% a najmniejszy w województwie wielkopolskim 60,0%.

Największy udział zasiewów upraw ozimych przeprowadzonych w optymalnym terminie agrotechnicznym zanotowano w północnym regionie kraju 89,1 % zasiewów zbóż i południowym regionie 95,3% powierzchni obsianej rzepakiem i rzepikiem.

*

*

*

*Wynikowy szacunek upraw rolnych i ogrodnich został opracowany w oparciu o szacunki powierzchni, plonów i zbiorów rzeczoznawców terenowych GUS. Nie uwzględniono jeszcze ostatecznych danych dotyczących powierzchni upraw pochodzących z *Badania Struktury Gospodarstw Rolnych 2013 r. (R-SGR 2013 r.)*. W końcu kwietnia 2014 r. zostaną opublikowane ostateczne wyniki szacunków upraw rolnych i ogrodnich uwzględniające ostateczne dane o powierzchni z *R-SGR 2013 r.* („Wyniki produkcji roślinnej w 2013 r.” i „Produkcja upraw rolnych i ogrodnich w 2013 r.”).*